

# JONGEREN MET 'GEHEUGEN- VERLIJES'!

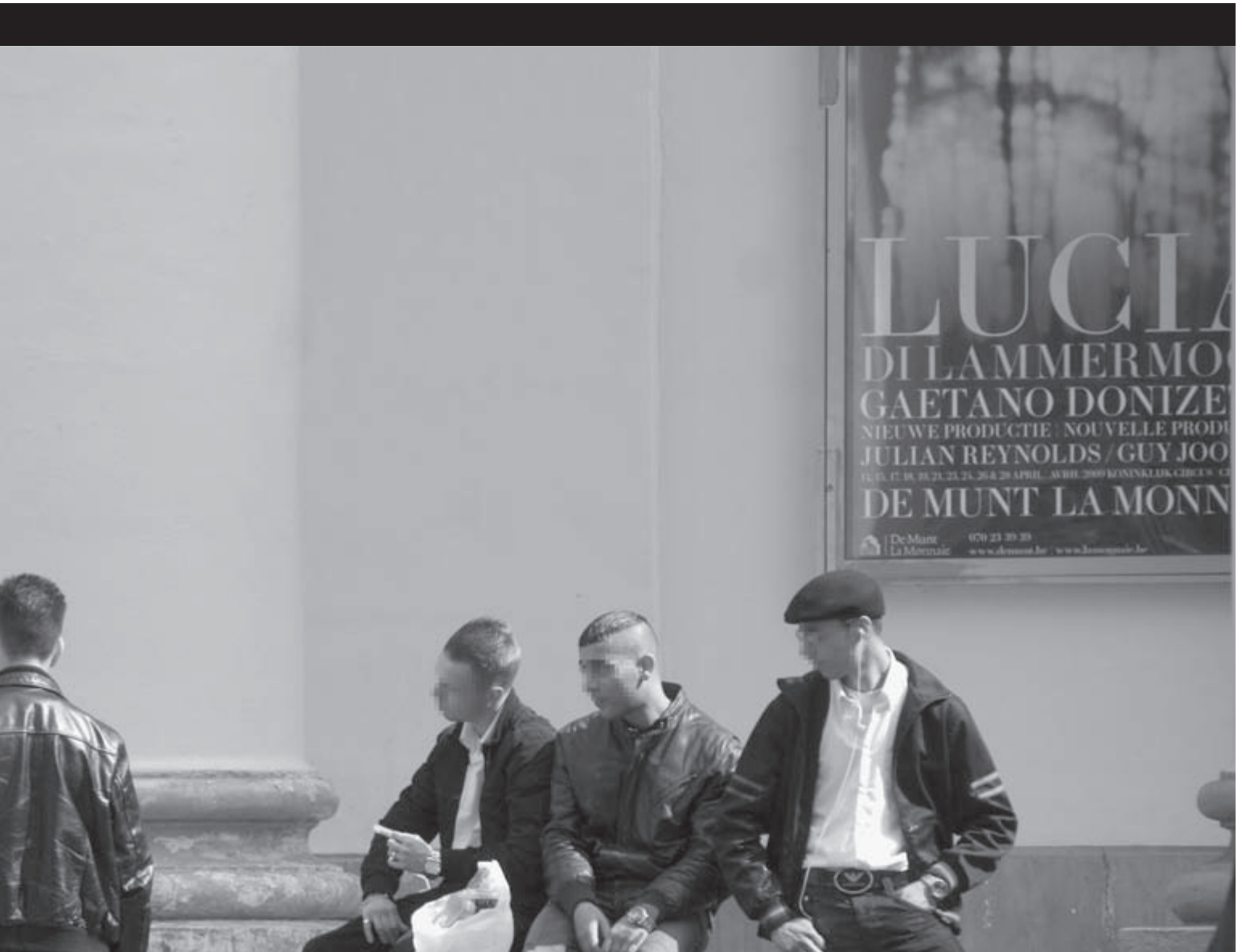


**I**ntimidatie, afpersing, diefstal, handel in verdovende middelen... het zijn maar enkele van de misdrijven die door bepaalde bendes worden gepleegd. De politiezones Brussel Hoofdstad/Elsene en Brussel-Noord, die zich goed bewust zijn van de omvang van de problematiek in onze hoofdstad, beschikken over hun eigen sectie 'Stadsbendes'. Bovendien werden verschillende middelen ter beschikking gesteld van de Brusselse politiezones, zoals een gegevensbank die wordt gevoed door het Arrondissementeel Informatiekruispunt (AIK) van Brussel, om te helpen bij de strijd tegen het fenomeen.

.....  
 Tekst Gwendoline Hendrick  
 Fotografie Lavinia Wouters &  
 PZ Brussel Hoofdstad/Elsene  
 .....

BRUSSEL – Op 1 maart dit jaar werd in de politiezone Brussel Hoofdstad/Elsene officieel een sectie 'Stadsbendes' opgericht. Haar belangrijkste opdrachten zijn het beheer en/of de coördinatie van de onderzoeken inzake dossiers van stadsbendes, de opstart en de administratie van een gegevensbank 'Stadsbendes' en de interactie met lokale en externe partners (andere politiezones, Dienst

Vreemdelingenzaken, ...). De cel is ook belast met de contacten en vergaderingen met het parket, maar eveneens met het opvolgen van de dossiers en de leden die voorkomen op de lijst van de zone, met de moeilijkheden die ermee gepaard gaan. "De situatie van de stadsbendes verandert zeer snel en bijgevolg is het moeilijk om het fenomeen volledig te kennen", aldus inspecteur Maurice Nlandu. De inspecteur, beter bekend onder de bijnaam 'Momo', werkt al jaren op deze problematiek. Hij maakt voortaan deel uit van de nieuw opgerichte sectie in de zone. Naast de verhoren, de uitvoering van huiszoekingsbevelen, enz. bestaat een groot deel van zijn werk erin om zoveel mogelijk informatie te verzamelen over de bendes en hun leden. "Hiervoor lezen we de meeste dossiers die door onze collega's van de Jeugdendienst worden behandeld. We vinden er bepaalde mogelijk bruikbare informatie in, zoals namen of een gsm-nummer", verduidelijkt commissaris Stefaan Van Belle van de sectie 'Stadsbendes' van de zone. Ook



in de politiezone Brussel-Noord (Evere/Schaarbeek/Sint-Joost) wordt er informatie verzameld. Sinds januari 2007 bestaat er ook een cel 'Stadsbendes', samengesteld uit drie inspecteurs, in de opsporings- en onderzoeksdienst. "In het begin bestond ons werk er hoofdzakelijk in om het begrip stadsbendes te proberen afbakenen. Momenteel bestaat er geen enkele specifieke definitie of wet hierover", aldus commissaris Frédéric Dauphin van de zone Brussel-Noord. "Vervolgens hebben we nagedacht over de manier om informatie over bendes te verzamelen, te registreren en te gebruiken, in samenwerking met verschillende diensten van de zone", voegt hij eraan toe.

### **Brussel, een aantrekkingspool**

Het is niet vanzelfsprekend om een duidelijk overzicht te geven van het aantal bendes in het arrondissement Brussel. Via de gegevensbank 'SBU'<sup>1</sup> (Stads Bendes-Bandes Urbaines) van het AIK Brussel kan men cijfers over het onderwerp krijgen. Deze gegevensbank

wordt voor 90 % door de ANG (Algemene Nationale Gegevensbank) gevoed, de overige 10 % komt van elementen die rechtstreeks naar het AIK worden gestuurd. De informatie die in de gegevensbank wordt ingevoerd, heeft betrekking op 14 misdrijftypes zoals zware diefstal, slagen en verwondingen, handel in verdovende middelen, verkrachtingen, enz. Verder heeft ze betrekking op een categorie daders die feiten in groep hebben gepleegd en waarvan minstens één dader werd geïdentificeerd. "Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen de feiten die in de gegevensbank 'SBU' worden geregistreerd en het lidmaatschap van de daders van een bende", benadrukt commissaris Marc Franchoo, coördinator in het AIK van Brussel. "Een diefstal die door vier daders werd gepleegd, van wie er minstens één werd geïdentificeerd, wordt beschouwd als een 'SBU'-feit; dat betekent echter niet dat laatstgenoemden lid zijn van een bende", verduidelijkt hij. In 2007 telde het AIK 109 bendes sinds de oprichting

van zijn dienst, waarvan er 25 actief zijn in Brussel. Het grondgebied van de politiezone Brussel Hoofdstad/Elsene telt de meeste bendes. "Tot op heden telden we er negen. Onlangs werd een tiende bende toegevoegd aan de lijst", aldus Momo. Toch wonen de leden ervan niet noodzakelijk in de zone. "Veel van onze 'targets' (doelwitten) wonen rond Brussel. De hoofdstad is in de eerste plaats een verzamelplaats voor die jongeren. Dat betekent echter niet dat ze hun misdrijven enkel in Brussel plegen", merkt Patrick De Meûter, hoofdinspecteur in de cel 'Stadsbendes' van het AIK Brussel op. Hij gaat verder: "Sommige groepen hebben al geprobeerd om zich elders te vestigen, in Verviers bijvoorbeeld. Anderen zorgden ongeveer twee jaar geleden voor problemen in Aarlen." In de zone Noord tellen we momenteel tussen 4 en 6 bendes, waarvan de grote meerderheid van de leden in een van de drie gemeentes van de zone woont. "Met bijna 80 leden is de '1140' de grootste bende wat het aantal leden betreft". ...

...

aldus Frédéric Dauphin. Deze bestaat uit jongeren of jonge mannen van sub-saharaanse afkomst. Andere bendes bestaan uit een mengeling van verschillende volksgroepen: Belgen van subsaharaanse, Noord-Afrikaanse of Europese afkomst. In tegenstelling tot de heersende opvattingen heeft het fenomeen dus niet uitsluitend betrekking op één enkele gemeenschap. Tot slot komt volgens het

woordigen. Volgens inspecteur Maurice Nlandu verschilt de aard van de gepleegde feiten van bende tot bende. "De 'Black Wolf' zijn bijvoorbeeld gespecialiseerd in de verkoop van verdovende middelen en in gewelddadige agressie." Afpersing van winkeliers is ook een bekende praktijk in de zone Brussel Hoofdstad/Elsene. "Winkels in de buurt van het IJzerplein in Brussel waren het slachtoffer van diefstal

steeds een 'hiërarchie'. Elke bende heeft een of meerdere leiders met daarrond de andere leden. Het zijn vooral die personen, vaak sterke persoonlijkheden, waarop de politie tracht te focussen, hoewel het niet altijd gemakkelijk is om die te identificeren. "De aanhouding van een of meerdere leiders tast de hele bende aan. Zodra onze diensten een actieve kern aanhouden, merken we dat de misdaad-



Enkele leden van de bende 'New Jack', die in de jaren '90 actief was.

AIK de leeftijdsgroep van 15 tot 19 jaar het meest voor in de bendes

### Elke bende heeft 'zijn' specialiteit

De bendes hebben een zeer actieve harde kern die betrokken is bij zware criminele activiteiten zoals diefstal gewapenderhand, verkoop van en handel in verdovende middelen, of zelfs doodslag of moord", legt commissaris Frédéric Dauphin uit. "De leden van de stadsbendes zijn echter niet allemaal grote criminelen", voegt hij eraan toe. In 2008 werden 201 feiten in de zone Brussel-Noord door bendes gepleegd, tegenover 37 in het eerste trimester van 2009. Volgens het AIK zijn 90 % van de gepleegde misdrijven diefstallen van alle categorieën. 1,9 % van de feiten zijn vernielingen/beschadigingen, terwijl feiten van aanranding van de eerbearheid/verkrachting en verkoop van verdovende middelen elk 1,5 % vertegen-

waren. De daders keerden vervolgens terug naar die winkels om er de gestolen artikelen weer te verkopen", herinnert hij zich. Langzamerhand werden de klanten van die winkels afgeperst en ze bleven natuurlijk weg. Maar hoewel de bendes elk hun criminele 'specialiteit(en)' hebben, zijn er toch gemeenschappelijke punten. Over het algemeen hebben hun leden allemaal blanke wapens bij zich. Tijdens hun verplaatsingen hebben ze messen, hakmessen of plooibare zaagmessen mee, om zich te kunnen verdedigen in geval van een – toevallige of soms uitgelokte – confrontatie met een rivaliserende bende. De eerste slachtoffers van geweld zijn vooral mensen uit andere bendes of die tot hun gemeenschap behoren.

### De taak van de leider

Hoewel bendes duidelijk verschillend van elkaar gestructureerd kunnen zijn, is er

cijfers in verband met de stadsbendes dalen", stelt Frédéric Dauphin vast. De verhoren van bepaalde leden en de indicatoren leveren informatie die de politie inlicht over de identiteit van de leider. "Deze onderscheidt zich vaak niet door de feiten, maar wel door de manier waarop hij ze pleegt. Zijn werkwijze is altijd een beetje spectaculair", verzekert 'Momo'. Het gebruik van bijnamen zoals 'Baas', 'Rambo', 'Poes', vormt een bijkomende moeilijkheid om de leiders en hun leden te identificeren. Bovendien kennen sommigen elkaar enkel onder hun schuilnaam. Omgekeerd bestaan er kentekens in de bendes. Het kan gaan om een speciale *dresscode*, de consumptie van een biermerk (de 'Finests'),... Sommige leden eisen zelfs hun lidmaatschap van de gang op het internet op. "Toch kunnen we niet zeggen dat alle bendes identificeerbaar zijn. Sommige bendes, die weten dat ze

“

Maurice Nlandu

## De situatie van stadsbendes verandert zeer snel



door de politie worden geobserveerd, verkiezen anonimiteit”, nuanceert commissaris Stefaan Van Belle. De strijd tegen de criminele activiteiten van de stadsbendes is dus een uitermate bijzondere en gevoelige taak. Repressie alleen is geen duurzame oplossing. Bovendien zijn die jongeren meestal niet bang van de politie of justitie. De mogelijkheid dat ze terug de gevangenis in moeten, doet hun illegale activiteiten ook niet stoppen. “Je zou denken dat die jongeren geheugenverlies hebben”, zegt Maurice Nlandu ironisch. “Soms kalmeren ze wat en herbeginnen dan in volle hevigheid.” Volgens de inspecteur zouden

administratieve maatregelen tegen hen misschien doeltreffender zijn. “Het enige waar ze nog bang voor zijn, is dat ze teruggestuurd zouden worden naar hun land van herkomst<sup>2</sup>, waar de gevangenis weinig gemeen hebben met onze gevangenis”, gaat hij verder. “In de toekomst zouden verwijderingsmaatregelen voor de niet-genaturaliseerde leden die veroordeeld worden tot een gevangenisstraf kunnen worden gevraagd voor het einde van de straf, via een opvolging door de Dienst Vreemdelingenzaken”, benadrukt Stefaan Van Belle. “Bovendien voorzien wij sensibiliseringssessies over de problematiek van stadsbendes

bestemd voor het personeel van de verschillende diensten van onze zone.” Volgens Frédéric Dauphin moet de bestrijding van het fenomeen passen in een vollediger aanpak met verschillende actoren zoals de diensten bijzondere jeugdzorg, de preventiediensten van de gemeente en het verenigingsleven. “Quebec is op dat vlak een goed voorbeeld. Het sociopreventieve aspect is er zeer goed ontwikkeld en levert blijkbaar goede resultaten”, besluit hij. ■

<sup>1</sup> Lees in dit verband Infodoc 154 van februari 2009, p. 7-9.

<sup>2</sup> Voor mensen die niet over de Belgische nationaliteit beschikken.



### DE BENDE, ALTERNATIEVE PLAATS OM TE SOCIALISEREN

Jongeren zijn altijd al bijeengekomen afhankelijk van hun gemeenschappelijke interesses en referentiepersonen. Dat vergemakkelijkt het integratie- en valorisatieproces van de jongere. Ze zijn natuurlijk niet allemaal gewelddadig of mogelijk gevaarlijk. Aan de basis kan de samenvoeging van verschillende factoren bepaalde jongeren ertoe aanzetten om zich te verenigen in geweldadige bendes. Het schoolverzuim en het (al dan niet vrijwillige) opgeven van de ouders of de familie in het algemeen vormen een deel van die elementen. De aanwezigheid van een rolmodel is ook een belangrijke factor die een jongere ertoe kan aanzetten om zich aan te sluiten bij een gewelddadige bende. Al die elementen samen zorgen ervoor dat die jongeren de overgang naar criminaliteit relativeren en dat de afstand met de gewoonlijk aanvaarde normen

en waarden van de maatschappij groter wordt. De straat wordt een ‘gezellige’ plaats en de bende biedt dus een alternatieve manier om te socialiseren. In de bende kunnen die jongeren erkenning van hun gelijken krijgen en zich terugvinden in gemeenschappelijke ‘waarden’. Bovendien liggen etnische aspecten en het feit dat men in een bepaalde wijk woont vaak aan de basis van stadsbendes. Over het algemeen merken we dat die jongeren vanaf 20-25 jaar andere perspectieven krijgen, ofwel door terug te keren naar legale activiteiten, ofwel door over te schakelen op de zware criminaliteit.